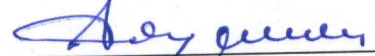

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
Кафедра «Бізнес-консалтинг та міжнародний туризм»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, к.е.н., доцент

 Сергій КАРМАН

«31» серпня 2021р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Інституційна синергія»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр»
зі спеціальності **051 «Економіка» за ОПП «Економіка» (магістр)**
на основі ступеня вищої освіти «Бакалавр»
факультет економіки та бізнесу

2021 – 2022 рік

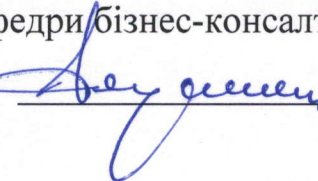
Робоча програма навчальної дисципліни «Інституційна синергія» для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр» зі спеціальності 051 «Економіка» за ОПП «Економіка» на основі ступеня вищої освіти «Бакалавр». Мелітополь, ТДАТУ - 10 с.

Розробник: Сергій КАЛЬЧЕНКО, д.е.н., професор

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри «Бізнес-консалтинг та міжнародний туризм»

Протокол № 1 від « 31 » серпня _____ 2021 року

Завідувач кафедри бізнес-консалтингу та міжнародного туризму

к.е.н., доцент Сергій КАРМАН

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі спеціальності 051 «Економіка» для другого (магістерського) рівня вищої освіти

Протокол № 1 від « 27 » вересня 2021 року

Голова, доц. Анна КОСТЯКОВА

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів 4	Галузь знань: <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 120 годин	Спеціальність: <i>051 «Економіка»</i> (шифр і назва)	Курс	Семестр
Змістових модулів - 2		2	3-й
Тижневе навантаження: аудиторних занять - 4 год. самостійна робота студента – 8 год.	Ступінь вищої освіти: <u>«Магістр»</u>	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	32 год.
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	16 год.
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	72 год.
		Форма контролю: екзамен	

2 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу - формування у студентів фундаментальних знань теорії та практики інституційних засад соціально-економічного розвитку держави та суспільства і набуття ними відповідних професійних компетенцій, що забезпечують формування соціально-відповідальної поведінки.

Завдання курсу: вивчення теоретичних положень і практики взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини крізь призму інститутів, створених ними; визначення можливостей використання зарубіжного досвіду та аналіз можливостей використання елементів зарубіжних моделей інституційного розвитку в національній економіці; формування розуміння значення соціально-економічних інститутів в умовах сьогодення.

Предмет курсу - теоретико-методологічні, методичні та організаційно-економічні аспекти формування і розвитку інституційного середовища.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- сутність, види категорії, еволюцію, концепції розвитку інституційного середовища ;
- особливості взаємодії соціально-економічних інститутів за сучасних умов;
- роль держави у формуванні ефективно функціонуючого інституційного середовища;
- нормативно-правові засади забезпечення розвитку інституційного середовища за сучасних умов.

вміти:

- визначати та класифікувати елементи інституційного середовища;
- визначати характер впливу інститутів на соціально-економічне життя;
- здійснювати моніторинг діяльності соціально-економічних інститутів.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК01. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК07. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові) компетентності (ФК):

- ФК01. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.
- ФК05. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.
- ФК09. Здатність застосовувати науковий підхід до формування та виконання ефективних проєктів у соціально-економічній сфері

Програмних результатів навчання:

РН01. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.

РН 02. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

PH 04. Розробляти та управляти соціально - економічними проєктами та комплексними діями з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально - економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

PH 05. Дотримуватися принципів академічної доброчесності.

PH 9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, досліджень та економіко - математичного моделювання та прогнозування.

PH 11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

PH 14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

PH 17. Оцінювати вплив макроекономічного регулювання та макроекономічних факторів на розвиток суб'єктів господарювання та застосовувати творчий підхід до проведення інституціонального аналізу сучасних соціально – економічних процесів.

soft skills

показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення;

3 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль I. Теоретичні засади формування інституційного середовища

Тема 1 Теоретичні засади розвитку інституційної економіки [1], [7], [8]

Інститут, інституція, класифікація інститутів, ознаки інституту, інституційна економіка, інституціональні теорії.

Тема 2 Інституційна природа інформаційного суспільства [1], [9]

Етапи становлення інформаційного суспільства, використання інформаційних ресурсів в ринковій економіці, властивості інформації як засобу виробництва, факторно-ротаційна концепція економічного розвитку, агроінноваційна система.

Тема 3 Інституційний характер соціально відповідальних відносин [1], [3]

Соціальна відповідальність; форми соціальної відповідальності; види соціальної відповідальності; риси соціальної відповідальності; підстави соціальної відповідальності; соціальна відповідальність бізнесу; соціальна держава; принципи соціальної держави; ознаки соціальної держави; етапи становлення соціальної держави; моделі соціальної держави, корпоративна соціальна відповідальність; цілі концепції корпоративної соціальної відповідальності; наукові підходи до визначення концепції корпоративної соціальної відповідальності.

Тема 4 Інституційні засади формування та розвитку «фізичної економії» [3]

Основні положення школи фізіократів; фізична економія, методологія фізичної економії; економічні погляди С.Подолинського; види енергії на Землі; способи перетворення енергії Сонця; економічні погляди М.Руденко; перспективи розвитку школи фізичної економії в інституційному середовищі.

Змістовний модуль II. Вплив елементів інституційного середовища на соціально-економічні процеси

Тема 1 Інституційні аспекти управлінських відносин [1], [3]

Франкфуртська школа соціальних досліджень; основні положення теорії Г.Маркузе; ревізія класової теорії; подвійна природа людини; потреби та людський розвиток; психологічні аспекти управління людиною; психологічна природа підприємницької діяльності; інституційний характер управлінських відносин.

Тема 2 Інституційна природа сімейно-трудового господарства [3], [4], [6]

Трудоспоживчий баланс, модель «основної рівноваги», динаміка сімейно-трудового господарства, горизонтальна та вертикальна концентрація селянських господарств, особисте селянське господарство, господарство населення, ознаки селянського господарства, класифікація селянських господарств, історичні

особливості реформування селянських господарств, інституційне середовище селянського господарства.

Тема 3 Інституційна природа організованої злочинності [2], [3], [5]

Особливості становлення перших державних утворень, соціально-економічні особливості світових епосів, особливості формування психотипу людини середини ХХ ст., інституційні культурні трансформації у ХХст., форми насильницького впливу держави на суспільні інститути, особливості функціонування етнічних кримінальних угруповувань, етапи становлення американської мафії, інституційні ознаки мафіозних організацій, культурно-історичні передумови розвитку корупції, причини розвитку корупції, прояви корупційних дій в Україні, алгоритм здійснення антикорупційних заходів,

Тема 4 Інституційна природа літературних жанрів постіндустріальної економіки [1], [3]

Соціально-економічні умови розвитку літературних жанрів постіндустріальної економіки, спільні риси літературних жанрів постіндустріальної економіки, відображення елементів постіндустріальної економіки, соціально-економічне моделювання в детективному жанрі, соціально-економічне моделювання в творах «фентезі».

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид заняття	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість					балів
			Годин					
			лк	лаб.	пр.	СРС		
Змістовий модуль 1 Соціальна відповідальність як базова стратегія взаємодії держави, суспільства, бізнесу та людини								
1	Лекція 1	Теоретичні засади розвитку інституційної економіки	4	-	-	-	-	
	Семінарське заняття 1	Теоретичні засади розвитку інституційної економіки			2		3	
	Самостійна робота 1	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	9	2	
2	Лекція 2	Інституційна природа інформаційного суспільства	4	-	-	-	-	
	Семінарське заняття 2	Інституційна природа інформаційного суспільства			2		3	
	Самостійна робота 2	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	9	2	
3	Лекція 3	Інституційний характер соціально відповідальних відносин	4	-	-	-	-	
	Семінарське заняття 3	Інституційний характер соціально відповідальних відносин			2		5	
	Самостійна робота 3	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	9	4	
4	Лекція 4	Інституційні засади формування та розвитку «фізичної економії»	4	-	-	-	-	
	Семінарське заняття 4	Інституційні засади формування та розвитку «фізичної економії»			2		2	
	Самостійна робота 4	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	9	2	
5,6	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК I				3		
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I					10	
Всього за змістовий модуль 1 – 60 год.			16	-	8	39	35	
Змістовий модуль 2 Формування ефективного розвитку соціальної відповідальності								
7	Лекція 6	Інституційні аспекти управлінських відносин	4	-	-	-	-	
	Семінарське заняття 6	Інституційні аспекти управлінських відносин			2		3	
	Самостійна робота 6	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	9	2	
8	Лекція 7	Інституційна природа сімейно-трудового господарства	4	-	-	-	-	
	Семінарське заняття 7	Інституційна природа сімейно-трудового господарства			2		3	
	Самостійна	Робота на навчально-інформаційному	-	-	-	9	2	

	робота 7	порталі					
9	Лекція 8	Інституційна природа організованої злочинності	4	-	-	-	-
	Семінарське заняття 8	Інституційна природа організованої злочинності			2		6
	Самостійна робота 8	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	9	4
10	Лекція 9	Інституційна природа літературних жанрів постіндустріальної економіки	4	-	-	-	-
	Семінарське заняття 9	Інституційна природа літературних жанрів постіндустріальної економіки			2		3
	Самостійна робота 9	Робота на навчально-інформаційному порталі	-	-	-	9	2
11,12	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК II				3	-
	ПМК II	Підсумковий контроль за модуль II					10
	ПМК 2	Підсумковий контроль за модуль 2					10
	Всього за змістовий модуль 2 – 60 год.		16	-	8	39	35
	Екзамен						30
	Всього з навчальної дисципліни – 120 год.						100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

Класифікація інститутів

Інформація як специфічний фактор економічної діяльності.

Становлення інформаційного суспільства: економічний та соціальний аспекти.

Положення факторно-ротаційної концепції економічного розвитку відповідно до умов інформаційного суспільства

Забезпечення розвитку вітчизняного аграрного сектору за принципами постіндустріальної економіки

Поняття та види соціальної відповідальності

Підстави соціальної відповідальності.

Соціальна відповідальність бізнесу та її сутність.

Соціально-економічна сутність соціальної держави.

Еволюція концепції "соціальної держави"

Моделі соціальної держави.

Виникнення та розвиток наукової школи «фізіократів».

«Фізична економія» як правонаступниця школи фізіократів.

Економічні погляди С.Подолінського

Економічні погляди М. Руденко

Перспективи розвитку вчення фізіократів за сучасних економічних реалій.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

Основні ідеї організаційно-виробничої школи.

Теоретичні аспекти розвитку особистого селянського господарства на засадах кооперації.

Сучасні напрямки практичної реалізації положень концепції без найманого сімейно-трудоного господарства.

Інституційний розвиток особистих селянських господарств на засадах підприємництва

Соціально-економічні передумови формування поглядів Г.Маркузе.

Основні положення економічних поглядів Г.Маркузе.

Ревізія класової теорії

Вплив подвійної природи людини на економічну діяльність

Психологічні аспекти управління людиною

Напрями реалізації положень теорії Г. Маркузе за сучасних умов.

Особисте та економічне насильство як елемент культурної спадщини.

Мафія як соціально-економічний інститут

Корупція як економічне явище.

Особливості становлення нових жанрів сучасної літератури

Моделі соціально-економічних відносин індивіда та суспільства в детективних романах.

Проблеми соціально-економічного розвитку суспільства в творах жанру «фентезі».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Варченко О.М., Кальченко С.В., Свиноус І.В., Артимонов І.В., Ібатуллін М.І., Гринчук Ю. С. Соціально-економічні аспекти становлення постіндустріального суспільства: монографія. Біла Церква. БНАУ. 2020. 302с.

2. Вплив корупції на економічне зростання К.2016. 24с

3. Кальченко С.В., Карпенко С.В., Попова Т.В., Карпенко Н.М. Інституційна синергія: навчальний посібник. Запоріжжя. 2020. 320с.

4. Кальченко С.В. Стратегічні напрямки розвитку селянських господарств на засадах соціальної відповідальності. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) 2018. № 3 (38) С. 109-114.

5. Francis Fukuyama, What is Corruption? [HTTP://WWW.RIDGE.UU/WP-CONTENT/UPLOADS/2016/05/FUKUYAMA_FRANCIS.PDF](http://www.ridge.uu/wp-content/uploads/2016/05/fukuyama_francis.pdf).

6. Kalchenko S.V. Yeremenko D., Hrybova D. Features of the use of resource potential in peasant farms. Baltic Journal of Economic Studies Vol 4, No 4 (2018) S. 140-144

7. Kalchenko S.V. Trusova N., Hrybova D., Biliaiev S. Small and large business interaction within national economy's gross added value reproduction in Ukraine *Oeconomia Copernicana* VOL 9 NO 3 (2018) S. 403-417
8. Kalchenko S.V. Trusova N., Tsap V., Ternovsky V. Restrictions of financing the budget deficit of Ukraine *International Journal of Economic Research*. – 2017. – Vol. 14. – №14. – PP. 353-364.
9. Trusova, N.V., Oleksenko, R.I., Kalchenko, S.V., Pasiaka, S.R., Moroz, S.A. Managing the intellectual potential in the business-network of innovative digital technologies *Estudios de Economia Aplicada*, 2021, 39(5) pp 1–15.

Допоміжна:

1. Гнибіденко І.Ф., Колот А.М., Новікова О.Ф. та ін., За ред. І.Ф. Гнибіденка, А.М.Колота, В.В.Рогового. «Соціальна безпека: теорія та українська практика» Монографія . К.: КНЕУ. 2006. 292с.
2. Гринів Л.С. Екологічно збалансована економіка: проблеми 93 теорії: Монографія / Л. С. Гринів. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2001. – 240 с.
3. Соціальна Грішнова О.А. «Людський розвиток»: Навч. посіб. К.: КНЕУ, 2006. 308с.
4. Колот А.М. Соціально-трудові відносини: теорія і практика регулювання: монографія» .Київ. нац. екон. ун-т, 2003. 230с.
5. Павлов О.І. Сільські території України: історична трансформація парадигми управління. / О.І. Павлов. – Одеса: Астропринт, 2006. – 360с.
6. Подолинський С.А. Вибрані твори./Упоряд.: Л.Я. Корнійчук. – К.: КНЕУ, 2000. – 328с.
7. Про запобігання корупції. Закон України 1700-VII від 14.10.2014 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
8. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003р. № 742-IV [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=742-15>
9. Руденко М.Д. Енергія прогресу: нариси з фізичної економії. / М.Д. Руденко. – К.: Молодь, 1998. – 528с. – (Першотвір).
10. Ткач І.В. Селянські домогосподарства, їх сутність та характеристика/ І.В. Ткач // Фінанси, облік і аудит. - 2011. - №18. - С.380-385.
11. Фізична економія у вимірах теорії і практики господарювання: колективна монографія / За ред. Ю.О. Лупенка, В.М. Жука, В.О. Шевчука та О.В. Ходаківської. — К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2013. — 502 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Освітній портал ТДАТУ <http://op.tsatu.edu.ua/my/>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Методичний кабінет кафедри <http://feb.tsatu.edu.ua/faculty/department-of-economics/science/publications/#to-main>